

10 FAKTA OM LÄSNING 2024

**Aktuell och täckande sammanställning över
finländarnas läsfärdighet och läsvanor**

**LUKUKESKUS
LÄSCENTRUM**

www.lukukeskus.fi

Barns och ungas läskunnighet är de vuxnas ansvar

Finländarnas läskunnighet har varit ett samtalsämne de senaste åren. Den sjunkande trenden för barns och ungas läsförståelse har gett anledning till särskild oro, och den syns också i forskning och statistik.

Läsförståelsen följs upp i internationell forskning och finländarna är vana vid att ha en topplacering. I den senaste Pisa-undersökningen som gjordes om niondeklassarnas läsförståelse håller detta inte längre streck. Läsförståelsen bland de finländska ungdomarna sjönk femte mest bland de länder som deltog i undersökningen.¹ Den sjunkande trenden märks också i Pirls-studien som görs bland fjärdeklassare.² Enligt forskning har läsförståelsen sjunkit i hela landet, i alla socioekonomiska grupper och för olika kön.

Den mest betydelsefulla faktorn för barns läsförståelse och hur den utvecklas är läsvanorna i hemmen.³ Föräldrarnas läsning har blivit än mer betydelsefull för barnens läsförståelse. Statistiskt sett är barnens läsförståelse bättre, ju mer tid föräldrarna har använt för att läsa med sina barn.

Föräldrarna läser ändå mindre och allt färre föräldrar tycker om att läsa. Hälften av fjärdeklassarnas för-

äldrar önskar att de hade mer tid att läsa.⁴ Av fjärdeklassarna uppger 16 % att de nästan aldrig ser sina föräldrar eller vårdnadshavare läsa en bok. Nästan vart femte barn har föräldrar som själva säger att de inte tycker om att läsa. Det finns en risk för att barn inte får vuxna läsande förebilder när föräldrar läser allt mindre.⁵

En positiv sak är att läsning fortsättningsvis är ett av de mest uppskattade tidsfördriven bland finländarna. 82 % av finländarna säger att de läser böcker eller lyssnar på ljudböcker antingen mycket gärna eller ganska gärna.⁶ Tre fjärdedelar av finländarna uppger att de läst en bok den senaste månaden, och fler än en femtedel har använt sig av en e-ljusbokstjänst.⁷ Den minskande tiden människor använder för att läsa syns ändå i statistiken. Nästan en tredjedel av de vuxna finländarna läser inte en enda bok per år; av kvinnorna hade 75 % av kvinnorna och 62 % av männen läst åtminstone en bok år 2022.⁸

Vuxnas minskade läsning påverkar hur läskunnigheten utvecklas bland barn och unga. De vuxna borde fästa uppmärksamhet vid hur de värdesätter litteratur och läsning: hur de talar om läsning och hur böcker syns i vardagen. Föräldrarna är de viktigaste läsande förebilderna för sina barn, men vi kan alla vara läsambasadorer, uppmuntra andra att läsa och stärka läskunnigheten. Det är de vuxna som ansvarar för att vända utvecklingen för läskunnigheten i Finland.

1 Hiltunen, Ahonen, Hienonen ym.: PISA 2022 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.

2 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

3 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

4 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

5 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

6 Suomi lukee 2023. Kirjakauppaliitto 2023.

7 Suomi lukee 2023. Kirjakauppaliitto 2023.

8 Suomen virallinen tilasto (SVT): Elinolotilasto verkkojulkaisu. Helsinki: Tilastokeskus.

Barnrådgivningen ger läsrutin åt familjer

Det finns ett tydligt samband mellan kvantiteten tidig läsning och barns läskunnighet och inläring.^{1 2}

Såväl finländsk som internationell forskning visar att läsvanorna före skolåldern förebådar hur läskompetensen utvecklas upp till ungdomsåren.^{3 4} Fast man allmänt känner till nyttan av läsning, blir fler än vart fjärde barn under skolåldern utan regelbunden läsning i hemmen.⁵ Forskning visar att det främst är i högutbildade familjer man läser.⁶ Därför är det viktigt att man på barnrådgivningarna stöder läsning. Där når man hela åldersgruppen.

Bokgåvan En läsgåva till barnet har delats ut på barnrådgivningarna till alla barn som fötts i Finland sedan år 2019. Målet med bokgåvan är att garantera likvärdiga möjligheter till läsning i alla barnfamiljer och att stöda barns språkutveckling genom att uppmuntra föräldrar att läsa regelbundet med sina barn. Bokkassen som sammanställts i ett mångprofessionellt team stöder läsning i familjer på ett mångsidigt sätt. Kassen består av en poesibok för babys första lässtun-

der, en sagobok för kommande år och fakta om viktigheten av tidig läsning riktade till föräldrarna. Familjerna får boken under barnets första år, och dess syfte är att öka de gemensamma lässtunderna i barnfamiljerna och göra läsningen till en vana i familjen.⁷

I den undersökning som gjordes bland de familjer som fått bokgåvan under pilotskedet, Läsgåvans tre första år, uppgav två tredjedelar att boken lätt att de läst mer i familjen: 36 % av familjerna sa att de läst mer än tidigare och 27 % att man började läsa efter att man fått boken. I de familjer där man börjat läsa tack vare kassen hade läsningen blivit en del av vardagen; upp till 77 % av familjerna uppgav att de läser minst en gång per dag. Av alla familjer uppgav 64 % att de läser dagligen.

Bokgåvan som ges av barnrådgivningen till familjerna är viktig också för att böckerna i kassen var de enda böckerna i 5 % av hemmen som fått kassen.⁸ Inbjudningskortet till biblioteket uppmanar familjerna att besöka biblioteket för att låna fler böcker och stöder fortsatt läsning.

När man granskat effekten av programmet En läsgåva till barnet kom man fram till att hälsovårdarna var i nyckelposition. Man når familjerna enbart då hälsovårdarna förbinder sig att dela ut kassarna.

¹ Ukkola & Metsämuuronen: Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana – Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2020. KARVI 2023.

² Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

³ Ulvinen, Psyridou, Lerkkanen ym.: Developmental leisure reading profiles and their association with reading skills across Grades 1–9. Learning and Individual Differences (109, artikkeli 102387) 2024.

⁴ Brown, Wang & McLeod: Reading with 1–2 year olds impacts academic achievement at 8–11 years. Early Childhood Research Quarterly (58, s. 198–207) 2022.

⁵ Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

⁶ se t.ex. Ukkola & Metsämuuronen: Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana – Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2020. KARVI 2023.

⁷ Lukulahja lapselle -ohjelma. Lukukeskus.

⁸ Lukulahja lapselle -vaikuttavuustutkimuksen tuloksia. Lukukeskus 2021.

I undersökningen kom det fram att samtliga hälsovårdare trodde att boken uppmanade familjerna att läsa. Det är anmärkningsvärt att mer än hälften av hälsovårdarna uppgav att de vill fördjupa sitt eget kunnande och lära sig mer om läsningens betydelse. De förstod också sin roll som läsningens möjliggörare och betydelse för att stöda den. Hälsovårdarna har berättat att samtalen om läsning har gett en positiv ton till kundrelationen, så att det blivit lättare att tillsammans lösa problem och bekymmer familjen har.⁹

Familjerna anser också att barnrådgivningarnas roll som läsfostrare är naturlig. Nästan hälften av familjerna önskar få veta mer om nyttan med läsning också i framtiden. Och mer än hälften önskade sig fler lämpliga böcker.¹⁰

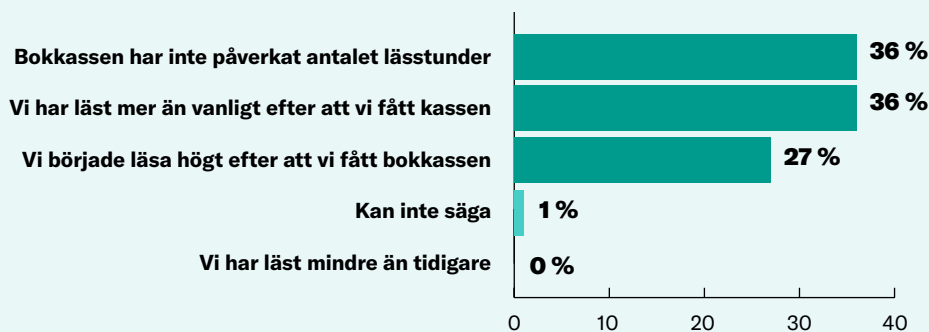
Alla hälsovårdare och nästan alla familjer önskar att programmet vid barnrådgivningarna fortsätter.¹¹ Önskemålet har hittills gått att uppfylla. Barnrådgivningarna har delat ut boken sedan En läsgåva till barnet skrevs in i regeringsprogrammet hösten 2023.

9 Lukulahja lapselle -vaikuttavuustutkimuksen tuloksia. Lukukeskus 2021.

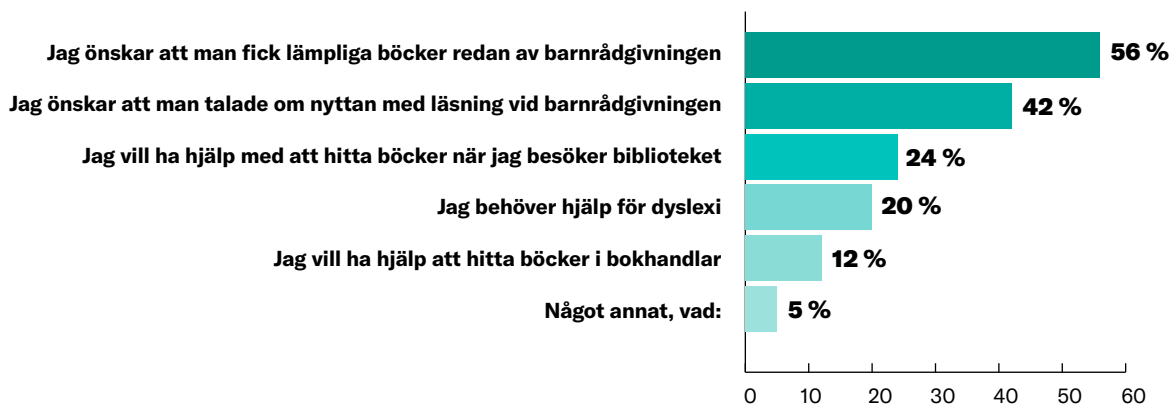
10 Lukulahja lapselle -vaikuttavuustutkimuksen tuloksia. Lukukeskus 2021.

11 Lukulahja lapselle -vaikuttavuustutkimuksen tuloksia. Lukukeskus 2021.

Hur har En läsgåva till barnet påverkat familjernas läsaktivitet?

Hurdant stöd önskar sig familjerna för att bli inspirerade?

Skolfreden tryggar barnens läsförståelse

Den internationella Pirls-studien följer upp fjärdeklassarnas läsförståelse. Finland hör fortfarande till toppländerna i Pirls-mätningen, men man kan se en tydligt sjunkande trend i utvecklingen.

Det finns fler svaga läsare än tidigare och andelen utmärkta läsare blir allt mindre.¹ Av fjärdeklassarna uppnår bara 14 % utmärkt nivå i läsförståelse. År 2016 var andelen utmärkta läsare 18 %. Det är särskilt alarmerande att de svaga läsarnas andel har fördubblats på tio år och de mycket svaga läsarnas andel har fördubblats under de senaste fem åren.²

Andelen barn som läser har också sjunkit; de som sade att de nästan aldrig läser eller aldrig läser är för nöjesläsningens del 15 %. De här barnen som läser mycket sällan har ökat med 5 % de senaste fem åren.³

Polariseringen av läsförståelsen leder till att det kan finnas betydande skillnader i läskompetens bland barn i samma ålder. När man granskade läsflytet för de svenskspråkiga barnens del märkte man att en elev i första klass som har gott läsflyt i vissa fall kan läsa mer flytande än en svag läsare i sjätte klass.⁴

Nedgången i barns läsförståelse förklaras av både attityder till läsning och förutsättningarna för att läsa

och intressera sig för böcker. Inlärningsmiljön förklarar också skillnader i läsförståelse.⁵

Barn som förhåller sig positivt till läsning har en högre nivå i läsförståelse än de som förhåller sig negativt; skillnaden mellan de som läser mycket och de som läser lite är upp till 30 poäng. Sambandet mellan attityden till läsning och läsförståelsen går i båda riktningarna; läsattityden påverkar läsförståelsen och å andra sidan påverkar nivån på läsförståelsen intresset för att läsa.

Färre än en fjärdedel av de finländska eleverna tycker mycket om att läsa, vilket är klart mindre andel än internationellt. Fast intresset för att läsa är lågt bland de finländska barnen, litade de på sin läsförståelse fjärde mest av de länder som deltagit i mätningen.⁶

Nivån på barnens läsförståelse påverkas allt mer av hemmens attityd och läsvanor. Barn till föräldrar som tycker om att läsa når upp till betydligt bättre resultat i läsförståelse än barn till föräldrar som tycker bara lite om att läsa. Nivån på läsförståelsen påverkas också av hur många böcker det finns i hemmet och hur ofta man besöker biblioteket.⁷ Antalet böcker i hemmet avspeglar föräldrarnas intresse för läsning, och det förmedlas till barnen.⁸

När man bedömer barnens inlärningsmiljö bör man ta i beaktande att resultatet för mätningar av läsförståelsen i medeltal är lägre ju oftare barnet upplever att det blir mobbat. När man mätt barns och ungas välmående i en skolhälsoundersökning bland fjärde- och femteklassare uppger nästan var tionde elev att hen

1 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

2 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023. s. 29

3 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023. s. 42

4 Salmi, Risberg, Vataja & Kronberg: Rapport: Läsnings lever. Finlandssvenska elevers läsning och skrivning från årskurs 1 till 7. Niilo Mäki Instituutti 2022.

5 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

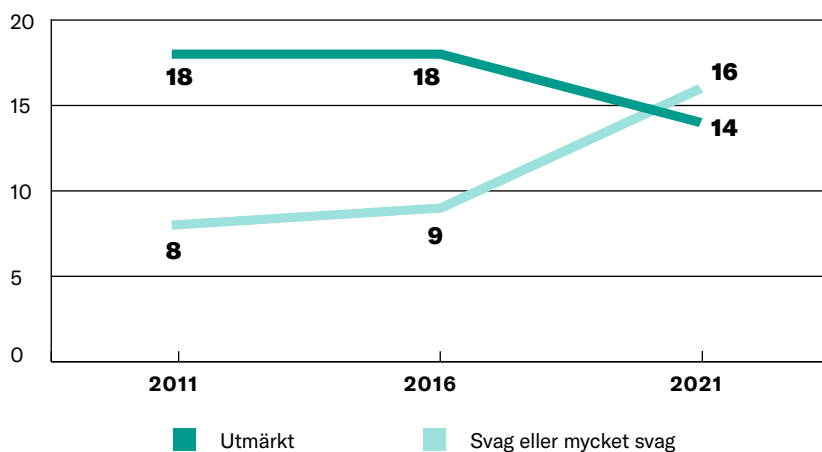
6 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

blir mobbad varje vecka⁹, i Pirls-studien uppger 5 % av de svarande samma sak.

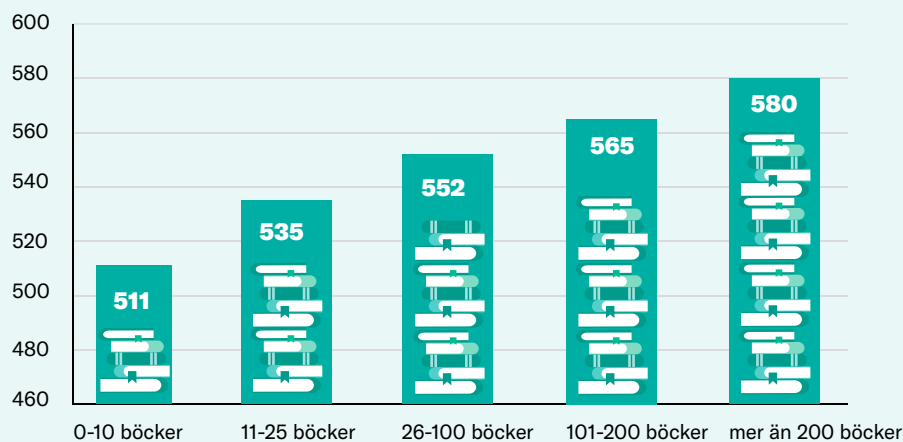
Skillnaden mellan dem som i Pirls-studien uppgett att de blivit mobbade varje vecka och de som sade sig nästan aldrig blivit mobbade var mer än 60 poäng.¹⁰ Resultatet visar hur viktigt det är att garantera att alla barn har en trygg inlärningsmiljö och att ingripa i tid och tillräckligt effektivt i mobbing.

Det är av avgörande betydelse för hur vi når grundskolans målsättning, att vi lyckas jämna ut skillnaderna fjärdeklassarnas läsförståelse och vända den sjunkande trenden. Om vi i Finland har en växande andel fjärdeklassare med låg nivå på läsförståelsen kan man vänta sig att allt fler inte uppnår ens en tillfredsställande nivå när de avslutar grundskolan.

Antalet svaga eller mycket svaga läsare överskred antalet utmärkta läsare år 2021

Antalet böcker i hemmet och läskunnighetspoäng i Finland 2021

7 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

8 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

9 Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2023. THL 2023.

10 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023

Redan en halv timmes läsning per dag främjar läskompetensen

Redan en halv timmes nöjesläsning per dag stöder märkbart barnets läskompetens.¹ Läsning stärker också de matematiska färdigheterna. Man har gjort uppskattningen att elever som läser dagligen har mer än ett års försprång i basfärdigheterna jämfört med dem som läser mer sällan än en gång per vecka.²

Skönlitterär läsning har ett samband med den bästa läskompetensen.³ Tålmodig läsning av skönlitteratur från skolstarten ser ut att förebåda det bästa läsflytet och den bästa läsförståelsen i slutet av grundskolan. Men också annan läsning än den med större helheter, så som serier och tidningsartiklar är nyttig och stöder de här färdigheterna. Läsning av digitala texter utvecklar läskompetensen, men det är viktigt att läsa långa, sammanhållna texter framom splittrade textavsnitt.⁴

Statistiskt sett har läsningen bland fjärdeklassarna minskat. Det är därför glädjande att se att den skönlitterära läsningen ökat något.⁵ Nästan var tredje

fjärdeklassare läser för eget nöjes skull dagligen. Det är ändå bara hälften av fjärdeklassarna som läser så mycket att det stärker läskompetensen, det vill säga en halv timme per dag. Barnen uppger att de läser något mindre under helgerna än på vardagar; 57 % av barnen läser mindre än en halv timme per dag.⁶

Man borde ha läsning som en regelbunden och integrerad del av vardagen. Det är de vuxnas sak att försäkra sig om att barn i alla åldrar har tillräckligt med tid och ro att läsa i skolan och framför allt hemma.

Förutom läso borde barnen ha tillgång till mångsidig läsning. I Pirls-undersökningen ser man att barnens poäng i läskompetens växer nästan lineärt med antalet barnböcker i hemmet.⁷

Globalt har man observerat att barn som har egna böcker tycker mer om att läsa än andra barn⁸, och de här barnens intresse för läsning och tro på den egna läskompetensen förstärks.⁹ En god tillgång till böcker i barndomen påverkar läskompetensen, de matematiska färdigheterna och tekniskt kunnande ännu i vuxen ålder, oberoende av utbildning.¹⁰ Den tryckta boken har således fortfarande en viktig roll när det gäller att stärka läskompetensen och man borde försäkra sig om att alla barn har tillgång till ett mångsidigt utbud litteratur.

Utom böcker i hemmet har lärarens intresse för

1 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.
2 Ukkola & Metsämuuronen: Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana – Perusopetuksen oppimistulosten pitkäaikaisarviointi 2018–2020. KARVI 2023.
3 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.
4 Ulvinen, Psyridou, Lerkkanen ym.: Developmental leisure reading profiles and their association with reading skills across Grades 1–9. Learning and Individual Differences (109, artikkeli 102387) 2024.
5 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.
6 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.
7 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.
8 Book gifting impact study. Scottish Book Trust 2022.
9 Research evidence on reading for pleasure. Department for Education 2012.
10 Sikora, Evans & Kelley: Scholarly culture: How books in adolescence enhance adult literacy, numeracy and technology skills in 31 societies. Social Science Research (numero 77, s. 1–15) 2019.

FAKTA 4:

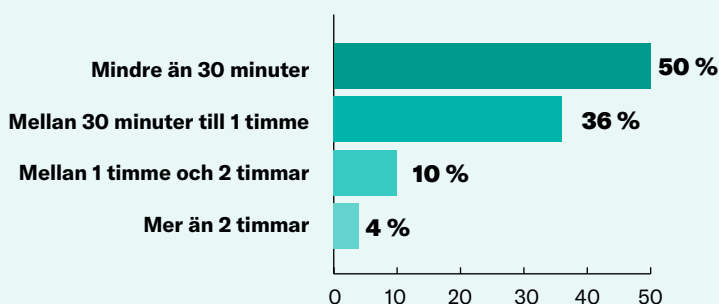

läsning och böcker en stor betydelse för barns nöjesläsning. En femtedel av fjärdeklassarna upplever att läraren inte erbjöd hen intressant läsning.¹¹ Av lärarna uppgav var tredje att hen bara sällan eller inte alls läser barn- eller ungdomsböcker.¹² Att ha insikter i litteratur underlättar på ett väsentligt sätt när man ska lära ut läsfärdighet och diskutera böcker med eleverna. För att barnens möjligheter att intressera sig för böcker ska vara jämlika är det viktigt att se till att alla klasslärare har förutsättningar och vilja att

stötta läskulturen i klassen.

I Finland har bara var fjärde elev en lärare som i sin utbildning haft tyngdpunkt på modersmål och läsundervisning. Något färre än var femte klasslärare hade studerat litteratur. Specialisering på läsning är ovanligare i Finland än i de andra nordiska länderna.¹³ Lärarnas färdigheter blir ännu viktigare, då lågstadierna får två veckotimmar till i modersmål och litteratur år 2025.¹⁴

Fjärdeklassarnas dagliga läsning

Bara hälften av fjärdeklassarna läser en halv timme per dag

11 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

12 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

13 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

14 Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 5.12.2023

En tillräcklig läsförståelse möjliggör ett självständigt liv för unga

Den internationella Pisa-undersökningen följer upp de ungas läsförståelse. I centrum för utvärderingen står hur man klarar sig i vardagliga situationer, inte så mycket den ungas grundläggande läsförståelse.

I Pisa-undersökningen utgår man från att en tillräcklig nivå för läsförståelsen är en tillfredsställande kompetensnivå. 56 % av de unga i Finland når upp till en tillfredsställande nivå.¹

I Pisaresultaten för år 2022 hade läsförståelsen bland de unga i Finland sjunkit femte mest bland alla de länder som deltagit i mätningen. De svaga läsarnas andel av befolkningen i Finland är nu var femte medborgare, medan den år 2018 var 14 %. Var elfte finländare når upp till utmärkt nivå.²

Man kan utveckla sin läskompetens enbart genom att läsa. Allt fler unga läser ändå inte frivilligt. Fler än varannan ung uppger att de läser bara om de måste. Det är ändå glädjande att allt fler unga anser att läsning är nyttigt.³ Den positiva trenden bland ungas attityder syns också i Sverige där mer än varannan ungdom anser att hen läser för lite. ⁴ Det förefaller som om

många ungdomar önskade att det fanns mer tid för läsning i vardagen.

Man har sökt lösningar på dilemmat med ungdomarnas försvagade läsförståelse på många håll de senaste åren, så som att tända läsgnistan, att producera egna texter och att underlätta läsningen med hjälp av böcker på lätt språk.⁵ Lärarna önskar sig mer fungerande läsverktyg som bokformat som underlättar lästräning och lättläst undervisningsmaterial. Synen på vad som kunde vara de bästa läsverktygen är desamma bland unga som behöver stöd.⁶

Man har forskat i de ungas läsning och läsförståelse ur många olika synvinklar de senaste åren.⁷ Det är viktigt att bryta trenden för läsförståelsen, eftersom den svagare läsförståelsen bland unga inte bara är en samhällsfråga, utan också ett hot mot ungdomars självständighet och ett aktivt medborgarskap.

Nivån på läsförståelsen påverkar hur vi kan få pålitlig information och hur vi kan följa med aktuella frågor. Betydelsen av kritisk läsförståelse har ökat i ett medielandskap där det är allt svårare att bedöma hur pålitligt innehållet och sakkunniga källorna är. Enligt statistiken är digitala nyhetssidor och sociala medier de populäraste nyhetskällorna för unga.⁸ Den populäraste nyhetskanalen för unga är delningar av korta videon på Tiktok.⁹

1 Hiltunen, Ahonen, Hienonen ym.: PISA 2022 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.

2 Hiltunen, Ahonen, Hienonen ym.: PISA 2022 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.

3 Hiltunen, Ahonen, Hienonen ym.: PISA 2022 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.

4 Andersson: Ungar & Medier 2023. Statens medieråd 2023.

5 se Lakka: Takarivin tekstikäytänteet. Helsingin yliopisto 2024.

6 Kivijärvi: Opettajien ja oppilaiden kokemuksia lukemisen apuvälineistä. Saavutettavuuskirjasto Celia 2023.

7 t.ex. Lakka: Takarivin tekstikäytänteet. Helsingin yliopisto 2024. , La Rosa: Nuoret lukijat kirjakulttuurin murroksessa. Helsingin yliopisto 2023. , Kauppinen & Marjanen: Millaista on yhdeksäsluokkalaisten kielellinen osaaminen? Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa. KARVI 2019.

8 Newman ym: Reuters Institute Digital News Report. Reuters Institute for the Study of Journalism 2022.

9 Kantar Media: Nuoret ja uutis mediasuhde. Uutismedian liitto 2024.

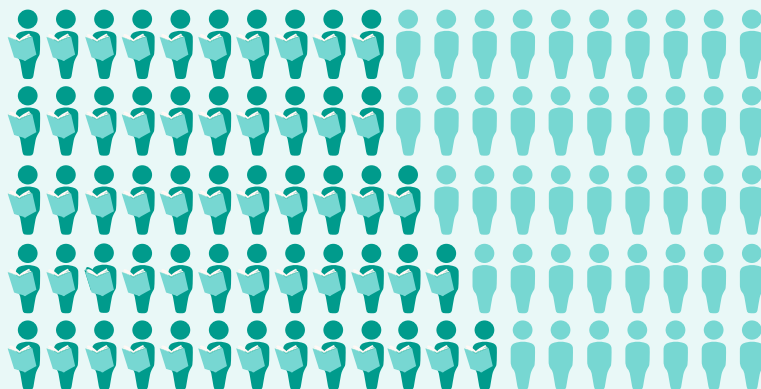
FAKTA 5:

Det är ändå alarmerande att ungefär hälften av de unga inte kan skilja mellan åsikter och fakta i källor på nätet.¹⁰ Av sjätteklassarna ifrågasatte 40 % inte sakkunskapen bland dem som skrivit kommersiella texter överhuvudtaget.¹¹ Av gymnasiestuderanden hade en tredjedel svårt att bedöma pålitligheten i texter på nätet.¹²

Läsförståelsen inverkar också de på ungas möjligheter att påverka. Den har därför stor betydelse för att bevara demokratin, och lösa globala problem som polariseringen i samhället, informationspåverkan och klimatkrisen.

56 % av finländska ungdomar uppnår tillfredsställande nivå i läsförståelse

10 OECD: Students who are taught how to detect bias are more likely to distinguish fact from opinion. OECD 2021. Publicerad i: OECD: 21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World, PISA, OECD Publishing, Paris 2021.

11 Kiili, Leu, Marttunen ym.: Exploring early adolescents' evaluation of academic and commercial online resources related to health. Reading and Writing (31, s. 533–557) 2018.

12 Hämäläinen, Kiili, Räikkönen & Marttunen: Students' abilities to evaluate the credibility of online texts: The role of internet specific epistemic justifications. Wiley 2021.

Stöd för flerspråkighet gynnar hela Finland

Det bor stadigvarande ungefär en halv miljon personer som talar ett annat modersmål än finska, svenska eller ett samiskt språk i Finland.¹ Antalet har fördubblats sedan år 2010. Andelen personer med främmande språk som modersmål är 9 %², och det talas mer än 160³ olika modersmål i Finland.

Finlands lag stipulerar att alla som bor i Finland har rätt att upprätthålla och utveckla sitt eget språk och sin egen kultur.⁴ Redan i läroplanen för småbarnsfostran⁵ och i läroplanen för den grundläggande undervisningen⁶ har man tillämpat en språkmedveten fostran som tar i beaktande förståelsen och betydelsen av olika språk. Läroplanen uppmanar att man använder språken i olika sammanhang, och tar den kulturella och religiösa mångfalden i beaktande.⁷ Undervisning i det egna modersmålet finns med i läroplanen från förskoleundervisningen. Att grundligt behärska sitt eget modersmål skapar en

god grund för de egna känslorna, tankarna och identitetsutvecklingen, och det stöder också inlärningen av nya språk som finska och svenska.⁸

Läscentrum gjorde en utredning om vilka önskemål föräldrarna i flerspråkiga familjerna själva har för barnens språkkunskaper och utveckling av läskunnigheten. Alla föräldrar som deltog i intervjun ansåg att det är viktigt och betydelsefullt att behärska och stöda hemspråket, med tanke på att lära sig finska eller svenska.⁹

Enligt familjerna förhåller sig samhället i huvudsak positivt till att stöda och använda deras hemspråk. Daghemmen stöder barnens fler- och tvåspråkighet, och ämnet intresserar personalen i småbarnsfostran. Samtidigt önskar föräldrarna sig mer stöd i att upprätthålla det egna modersmålet och en tydlig rollfördelning, så att ärendet inte vilar enbart på familjerna. En del av familjerna oroar sig för att de inte i tillräckligt hög grad klarar av att stöda sina barns språkutveckling och för att deras barn ska lära sig familjens eget språk tillräckligt väl.¹⁰ Det här är viktigt också för att barnens läskunnighet och finska / svenska utvecklas till sin fulla potential. Familjerna upplever att det för inlärningen av finska / svenska och integreringen i det finländska samhället är viktigt att komma åt att tala finska / svenska med andra vuxna.^{11 12}

1 Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus 2022

2 Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus 2022.

3 Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus 2022.

4 Perustuslaki 1999/731. Annettu Helsingissä 11.6.1999.

5 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus.

6 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus.

7 T.ex. Monikielisydestä ja koulukielen tukemisesta. Opetushallitus.

8 Oma kieli – oma mieli. Oppilaan oma äidinkieli. Opetushallitus 2016.

9 Monikielinen lukutaito -selvitys. Lukukeskus 2022.

10 Monikielinen lukutaito -selvitys. Lukukeskus 2022.

11 Monikielinen lukutaito -selvitys. Lukukeskus 2022.

12 Se även Hievanen, Laimi, Ukkola ym.: Eriarvoistumisen ehkäiseminen edellyttää maahanmuuttotilastaisen väestön kieli- ja perustaitojen turvaamista. KARVI 2023.

FAKTA 6:

Föräldrarna upplever att de borde ha mångsidigare kännedom om den finländska litteraturen för att kunna stöda finskan / svenskan hemma. Största delen av de intervjuade föräldrarna använder inte bibliotekstjänster. Att man inte använder dem beror på att man inte känner till dem, har bristfälliga kunskaper i finska samt är ovan att besöka bibliotek. Familjerna önskar att man skulle informera om bibliotekens samlingar och tjänster på familjens eget språk. Man önskar sig också flerspråkiga kulturevenemang, språkkaféer, kurser på lätt finska / svenska och sagostunder. Med tanke på hur man ska nå familjerna är önskemålet att man skulle informera

om bibliotekstjänsterna via småbarnsfostran beaktansvärt. Det är ändå glädjande att biblioteket är ett bekant ställe för många familjers barn.¹³

I en värld där situationen hela tiden ändras och människor rör på sig kan man vänta sig att den flerspråkiga andelen av befolkningen växer under de kommande åren. För att motverka polarisering måste man trygga basfärdigheterna genom att främja delaktighet, utveckla samarbete mellan hem och skola samt reservera tillräckligt stöd och tid för att för att utveckla språkkunskaperna¹⁴. Det är en förutsättning också för nyfinländarnas studier och sysselsättning.

¹³ Monikielinen lukutaito -selvitys. Lukukeskus 2022.

¹⁴ Hievanen, Laimi, Ukkola ym.: Eriarvoistumisen ehkäiseminen edellyttää maahanmuuttotilanteen väestön kieli- ja perustaitojen turvaamista. KARVI 2023.

Att stärka läskunnigheten bland personer i arbetsför ålder har en sysselsättande effekt

Arbetssökande förutsätts ha en allt bättre läskompetens när tjänsterna blir digitala.

Digitala tjänster förutsätter god gestaltningsförmåga och läskunnighet av användaren. Det är svårt att fylla i elektroniska blanketter om det brister i skrivförmågan. Sambandet mellan arbetslöshet och bristande basfärdigheter så som läskunnighet och matematiska färdigheter är starkt. Bland de som har svaga grundfärdigheter är bara hälften i arbetslivet.¹

Läscentrum kartlade vilka erfarenheter de sakkunniga vid Helsingfors stads arbetskraftsbyråer har av de arbetssökandes läs- och skrivkompetens. Två tredjedelar av de sakkunniga vid arbetskraftsbyråerna uppskattar att de en eller flera gånger avstått från att erbjuda en arbetsplats för att sökandes läs- och skrivkompetens inte räcker till. De sakkunniga uppger detta vara fallet med 83 % av sökanden med utländsk bakgrund. Svag läskunnighet försvårar sysselsättningen för sökanden med såväl finländsk som utländsk bakgrund. Problemet kan inte förklaras enbart med språkkunskaper, man frågade specifikt efter den arbetssökandes läs- och skrivkunskaper.²

Av de sakkunniga vid arbetskraftsbyråerna uppskattar 40 % att kundernas läskunnighet blivit svagare. Hälften av de sakkunniga antar att nivån på kunder-

nas läskunnighet är ett hinder när de söker arbete. Majoriteten av de svarande uppger att också de sökande själva säger att svag läskompetens är ett hinder för att få arbete.³

För att lyckas med arbetssökandet är det viktigt att identifiera kundens kompetens och läskunnighet. Då kan man sätta in stödjande åtgärder i ett så tidigt skede som möjligt. Trots det känner nästan hälften av de sakkunniga vid arbetskraftsbyråerna inte till nivån på sina kunders läs- och skrivkompetens när de inleder arbetssökningen.⁴

En svag läskompetens är en betydande faktor när arbetslösheten fortsätter. Trots det vet mer än en tredjedel av de sakkunniga vid arbetskraftsbyråerna inte hur de kan stöda kundernas läskompetens. Det är svårt att få tillträde till stödtjänster för läskunnighet, och det är svårt att handleda kunden vidare.⁵

För att öka den vuxna befolkningens digitala deltagande behöver vi brett stöd och handledning.⁶ Grupper som har bristande basfärdigheter är delvis svåra att nå med skolning. För att utveckla kunnandet bland underrepresenterade grupper behöver vi effektivare och målinriktade metoder.⁷

För att utveckla basfärdigheterna behöver vi försäkra oss om att skolning finns tillgänglig livet igenom oberoende av boningsort. Den vuxna befolkningen behöver också tillgång till möjligheter att stärka basfärdigheter i anslutning till både arbete och fri-

1 Malin, Sulkunen & Laine: PIAAC 2012. Kansainvälisen aikuistutkimuksen ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013.

2 Selvitys työnhakijoiden lukutaidon merkityksestä työllistymiseen. Helsingin työllisyyspalvelut ja Lukukeskus 2023.

3 Selvitys työnhakijoiden lukutaidon merkityksestä työllistymiseen. Helsingin työllisyyspalvelut ja Lukukeskus 2023.

4 Selvitys työnhakijoiden lukutaidon merkityksestä työllistymiseen. Helsingin työllisyyspalvelut ja Lukukeskus 2023.

5 Selvitys työnhakijoiden lukutaidon merkityksestä työllistymiseen. Helsingin työllisyyspalvelut ja Lukukeskus 2023.

6 Rasi & Taipale: Tuki, ohjaus ja koulutus – ikääntyneet digitalisoituvassa mediayhteiskunnassa. Gerontologia (34(4), s. 328–332) 2020.

7 Työn murros ja elinikäinen oppiminen. Elinikäisen oppimisen kehittämistarpeita selvittävän työryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018.

tid.⁸ Tredje sektorns aktörer som HERO arbetar för att säkra stöd för vuxnas lärande. Att stöda inläring är en produktiv investering och en effektivt sysselsättande åtgärd.

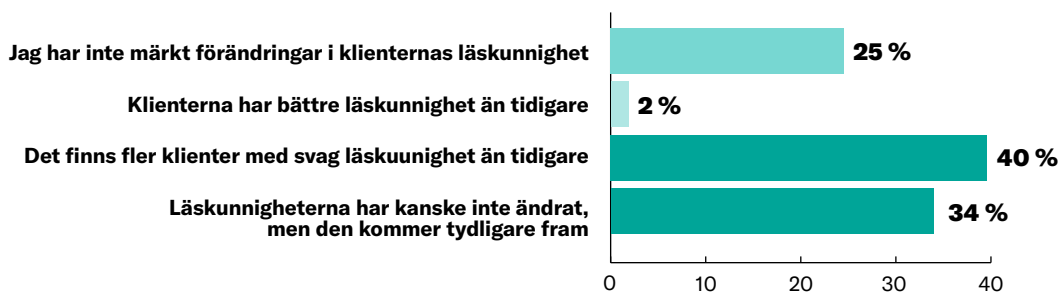
Med hjälp av tillgänglig service håller vi arbetstagare i arbetslivet, och hjälper personer som är svåra att sysselsätta, är delvis arbetsföra och hotas av marginalisering, att sysselsättas. Genom att utbilda människor i arbetsför ålder förbättrar vi arbetshäl- san och minskar behovet av välfärdstjänster. Sam- tidigt förbättrar vi förutsättningarna för att lyfta

finländarnas utbildningsnivå.⁹

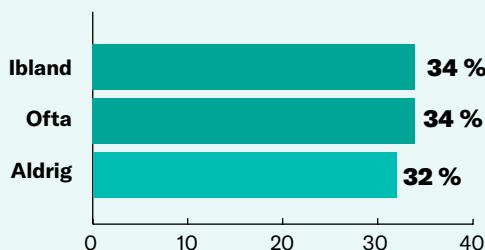
Enligt pelarna för de europeiska sociala rättigheter- na har alla rätt till kvalitativ och inkluderande under- visning, skolning och livslångt lärande inom sådana färdigheter som gör det möjligt att delta i samhällsli- vet och bidrar till att flytta över till arbetsmarknaden

¹⁰ Livslångt lärande är en grundförutsättning för att förbättra sysselsättningen, men också ett sätt att förebygga social marginalisering och arbeta för aktivt medborgarskap, en väsentlig faktor för en fungeran- de demokrati¹¹

Sakkunniga på arbetskraftsbyråerna om klienternas läskunnighet

Hur ofta har sakkunniga vid arbetskraftsbyråerna låtit bli att erbjuda arbete för att det brister i klientens läskunnighet

8 Kohti elinikäistä oppimista. Yhteinen tahtotila, rahoituksen periaatteet ja muutosaasteet. Sitran selvityksiä 150. Sitra 2019.

9 Oppimisen tukea tarvitaan työelämässä -infograafi. Oikeus oppimiseen -neuvottelukunta, Erilaisten oppijoiden liitto 2023. Finns på: <https://www.eoliitto.fi/vaikuttaminen/hallitusohjelma-2023/>

10 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin 20 periaatetta. Euroopan komissio.

11 Työn murros ja elinikäinen oppiminen. Elinikäisen oppimisen kehittämistarpeita selvittävän työryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018.

Biblioteket bygger kristålighet

Bibliotekens uppdrag att inspirera till läsning är viktigt i alla ålders- och samhällsgrupper. Biblioteket arbetar för läskulturen och jämlik tillgång till information och kunskap, uppmuntrar till livslångt lärande och stöder aktivt medborgarskap.¹

Även om det inte finns böcker i hemmet, kan man stöda egna och andras barn att läsa med gemensamma biblioteksbesök och låna böcker därifrån. 64 % av fjärdeklassarnas föräldrar berättade att de innan skolgången inletts hade de besökt biblioteket med sitt barn minst en gång i månaden. Av de finländska föräldrarna har 7 % aldrig tagit sitt barn till biblioteket.²

Aktiv användning av bibliotekstjänsterna erbjuder barnet en miljö som uppmuntrar dem att ta tag i en bok och ger dem en möjlighet till läsning. Barn som använder bibliotekstjänster blir i allmänhet vuxna som använder bibliotekstjänster.

Enligt Pirlsundersökningen 2021 hade också skolornas biblioteksbesök blivit färre under de fem senaste åren, samtidigt som den genomsnittliga läskompetensen hade sjunkit. Förutom biblioteksbesöken hade elevernas intresse att låna minskat jämfört med den tidigare mätningen. År 2016 uppgav bara 5 % av eleverna att de aldrig lånar böcker, nu är motsvarande tal 11 %.³

Det oaktat är biblioteket fortfarande den kulturservice finländarna använder mest.⁴ År 2023 gjorde finländarna 83 miljoner lån; senast man lånat lika flitigt var år 2009. Skönlitteratur och faktaböcker för barn lånades mer än någonsin, i hela landet nästan 36 miljoner gånger. Lån av skönlitteratur för vuxna har stigit till samma nivå som åren 2016–2018.⁵

Bibliotekens personalstyrka och kunnande har direkt inverkan på hur kommunbiblioteket klarar av att sköta sin lagstadgade uppgift. Alla bibliotek har inte tillräckligt biblioteksutbildad personal. År 2020 nådde bara 36 % av de finländska biblioteken upp till servicemålen vilket innebär att det inte finns tillräckligt resurser för de uppdrag bibliotekslagen stipulerar. Antalet bibliotekspersonal har sjunkit i alla landskap, i relation till befolkningsmängden.⁶

Ungefär 95 % av personalen vid biblioteken upplever att de kommunala beslutsfattarna inte har tillgång till tillräcklig och korrekt information om verksamheten vid biblioteken och personalens arbetsuppgifter.⁷ Enligt en enkät bland de kommunala beslutsfattarna framkommer att deras kunskap om det arbete som görs på biblioteken är bristfälliga. Det behövs mer information om ledning, forskning och utredningar för beslutsunderlag om biblioteken.⁸

Bibliotekens roll i samhället blir starkare i framtiden, och biblioteken är med för att garantera försörjnings-säkerheten för information.⁹ Kvalitativa, kostnadsfria och tillgängliga bibliotekstjänster och yrkeskunnig, närvarande personal stärker kommuninvånarnas mentala kristålighet och ger en trygg vardag.

1 Laki yleisistä kirjastoista 2016/1492

2 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

3 Leino, Sirén, Nissinen & Puhakka: Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). Koulutuksen tutkimuslaitos 2023.

4 THL: Terve Suomi 2022-2023 –kyselytutkimus

5 Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2023

6 Aluehallintovirasto: Peruspalvelujen arviointi 2021. 4/8 Yleisten kirjastojen henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä kirjastojen johtaminen.

7 Lindqvist, Topi. Yleiset kirjastot päätöksenteon kohteena: Kuntapäätäjien ja kirjaston työntekijöiden näkemyserot yleisten kirjastojen palveluista, työtehtävistä, tavoitteista ja resursseista. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto 2022.

8 Ahola ym.: Onneksi on kirjasto! Yleisten kirjastojen suunta 2021–2025. Yleisten kirjastojen neuvosto 2021.

9 Aluehallintovirasto: Peruspalvelujen arviointi 2021. 4/8 Yleisten kirjastojen henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä kirjastojen johtaminen.

Ingen litteratur utan författare

Bakom varje läst bok finns en författare och mycket arbete. Författare i Finland skriver i medeltal på en bok i 1,6 år.¹

Flest böcker publiceras inom genrerna prosa, barn- och ungdomslitteratur, dikter och noveller. Efter de här genrerna kommer essäer och lättläst.² Allmän facklitteratur är den mest sålda genren i Finland.³

Det är mycket tack vare litteraturen som språket hålls levande, uttrycksfullt och särpräglad.⁴ Litteraturen har en stor betydelse för alla när det gäller att utveckla ordförrådet och läskompetensen, men detta gäller särskilt för barn och unga.⁵

Författare har en låg årsinkomst: medianinkomsten för skönlitterära författare var 1700 euro år 2022, för facklitterära författare 606 euro. Summan är alarmerande låg och den har under de senaste fem åren sjunkit med 25%.⁶ Författares arbetsinkomster består av ersättningar för upphovsrätten, förlagens ersättningar för sålda böcker, låneersättningar för bibliotekslån, samt inkomster för dramatiseringar av böckerna för scen och film.⁷

Att författarnas inkomster rasar beror på att litteraturen digitaliseras just nu. Ersättningen för en ebok eller eljudbok är 80 % lägre än för en tryckt bok. När en författare i medeltal får 3 euro för en tryckt bok, är ersättningen för samma bok på en streamingtjänst bara 0,50 euro.⁸

Fast författarna helst i första hand skulle förtjäna sitt bröd på sitt arbete, måste de numera allt oftare leva i osäkerhet, till exempel på stipendier. Många är tvungna att vid sidan av författarskapet göra också annat arbete.⁹ Samtidigt sysselsätter författare med sitt arbete många andra yrkesgrupper så som förlag, bokhandlar, tjänster för eböcker och eljudböcker, bibliotek, film- och teaterfältet, evenemangstjänster, studio, boktryckerier och medier. Sysselsättningen har återverkningar också på turism och industri. Det finns en internationell efterfrågan på finländsk litteratur. Den finländska litteraturexporten har vuxit för varje år, år 2022 med fem procent.¹⁰

Författare upprätthåller framför allt vår tanke- och skrivförmåga och vår läskompetens. För att vi nu och i framtiden ska få läsa kvalitativ, nyskriven litteratur måste vi måna om våra författare och försäkra oss om att finländska författare kan klara sig på sitt arbete.

1 Suomen Kirjallijaliitto: Tilastoja ja tutkimuksia

2 Suomen Kirjallijaliitto: Kirjailijoiden tulotutkimus 2023

3 Suomen kustannusyhdistys: Vuositilasto 2023

4 Statsrådet: Nationalspråkstrategin: Statsrådets principbeslut. Statsrådets publikationer 2021:87.

5 T.ex. Dunst, Simkus, Hamby: Effects of Reading to Infants and Toddlers on Their Early Language Development. CellReviews Vol. 5 Nr. 4. 2012.

6 Suomen Kirjallijaliitto: Kirjailijoiden tulotutkimus 2023

7 Suomen Kirjallijaliitto: Tekijänpalkkioselvitys 2022

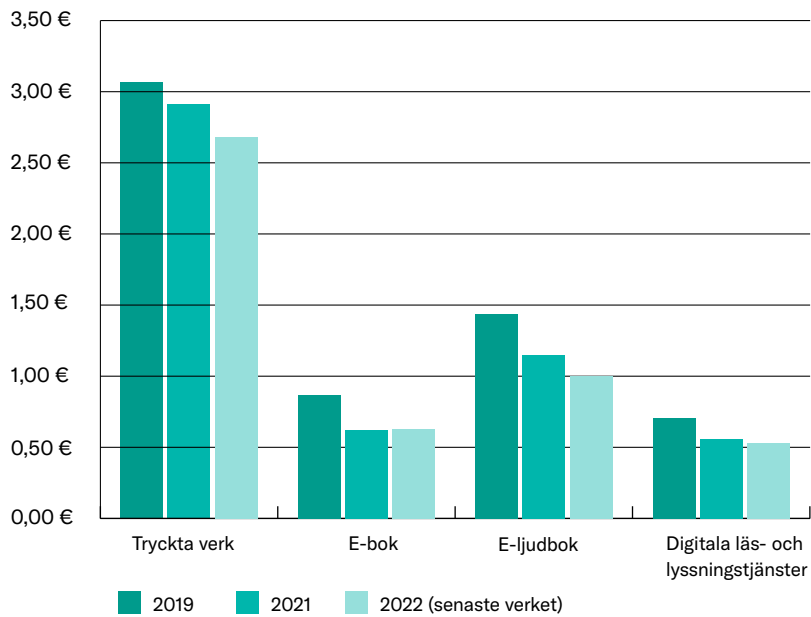
8 Suomen Kirjallijaliitto: Tekijänpalkkioselvitys 2022

9 Suomen Kirjallijaliitto: Kirjailijoiden tulotutkimus 2023

10 FLL: Suomen kirjallisuusviennin arvo 2022

Författarens arvode per bok

Källa: Kirjailijoiden tulotutkimus 2023

Hela samhället behövs i läskunnighetsarbetet

Man har satsat stort och mångsidigt i läskunnighetsarbetet i Finland de senaste åren.

Den nationella läskunnighetsstrategin 2030 initierades som ett brett nätverk för sakkunniga år 2021. Läskunnighetsstrategins vision – Finland som världens mest läskunniga land 2030 – eftersträvar ett samhälle där betydelsen av läskunnighet erkänns på bred front vid alla sektorer och där alla får stöd för sin läskunnighet livet igenom.¹

Riktlinjerna för Den nationella läskunnighetsstrategin verkställs med Utbildningsstyrelsens läskunnighetsprogram, som också delat ut medel i statsstöd för läskunnighetsarbetet.² I kommuner, skolor småbarnsfostran och på föreningsfältet gör man mycket för att stärka läskunnigheten och öka läsningen bland finländare i olika åldrar.

Det är av avgörande betydelse att stärka läskunnigheten just nu. Formaten för läsning, människors fritidsvanor, splittringen i medievärlden och de nya teknologiernas inverkan på våra medievänor påverkar också våra läsvanor. Smarttelefonernas utbredning och de sociala mediernas logik med snabbt belönande och beroendeframkallande utmanar vår förmåga att fördjupa oss i tålmodig läsning.³ Nya litterära format, ljud- och eböcker, har sänkt trösk-

keln att konsumera litteratur och fört ut boken i vardagen⁴. Ändå visar statistik att läsningen minskat i alla åldersgrupper och att läsförståelsen minskat i rekordtakt⁵.

Samtidigt förutsätter samhällsstrukturerna en alltmer flytande läsförståelse och mångsidiga basfärdigheter av oss. Kritisk läskunnighet, digitala färdigheter och att kunna kommunicera i olika kanaler är en förutsättning för att klara sig i vardagen i dagens samhälle. En utvecklad och fördjupad läskompetens är en garanti för en fungerande demokrati och det bästa försvaret mot desinformation, hatprat och extremism.⁶ Man uppnår en framstående läskunnighet med tålmodigt läsande som stärker de kognitiva färdigheterna, breddar förståelsen och begreppskapaciteten samt de sociala färdigheterna. De här färdigheterna är nödvändiga för ett aktivt medborgarskap i ett demokratiskt samhälle.⁷

Under de kommande åren kommer det att ställas alldeles speciella krav på medborgarnas läskunnighet, när artificiell intelligens utmanar våra uppfattningar om textmiljöernas pålitlighet och logik. Världens ekonomiforums färsk riskrapport lyfter fram spridningen av desinformation som världens största hot på kort sikt. Spridningen av desinformation anses leda till tvivel på de allmänna uppfattningarna om sanningar. Som en följd av det hotar propaganda och censur att bli allt vanligare. Tillgången på fri kunskap,

1 Kansallinen lukutaitostrategia 2030: Suomi maailman monilukutaitoisin maa. Julkaisija: Opetushallitus, Lukuliike 2021.

2 Lukutaito-ohjelma, Opetushallitus.

3 Spjeldnæs, K., & Karlsen, F. (2022). How digital devices transform literary reading: The impact of e-books, audiobooks and online life on reading habits. *New Media & Society*, 0(0).

4 Suomi lukee 2023. Kirjakauppaliitto 2023.

5 Hiltunen, Ahonen, Hienonen ym.: PISA 2022 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.

6 Schüller-Zwierlein, A., Mangen, A., Kovač, M., & van der Weel, A. (2022). Why higher-level reading is important. *First Monday*, 27(5).

7 The Ljubljana Reading Manifesto: Why higher-level reading is important, 2023

internet och mediekällor hotas också i flera länder. Om risken realiserats hotas samhällen av polarisering i allt högre grad.⁸

Därför bör finländarnas läskunnighet få stöd på samhällets alla sektorer. Finländarnas läsning, läsvanor och läskunnighet bör stärkas med hjälp av politiska beslut och av samhällsstrukturer. Läskunnighetsarbetets kontinuitet bör tryggas för att åtgärderna ska få effekt. En tillräcklig läskunnighet är en garant för konkurrenskraft, livslångt lärande och produktivi-

tet.⁹ Därför bör läskunnighet vara ett tyngdpunktsområde också i arbetslivet.

Vi vänder finländarnas läskunnighet tillsammans. Vi behöver breda riksomfattande åtgärder, effektiva program, litterära fenomen samt att man talar om läsningens betydelse och läskunnighetens ställning. Varje finländare ska ha rätt att lära sig läsa och utveckla sin läskunnighet genom hela livet.

8 Global Risks Report 2024, World Economic Forum 2024.

9 Hanemann, U., Robinson, C. Rethinking literacy from a lifelong learning perspective in the context of the Sustainable Development Goals and the International Conference on Adult Education. *Int Rev Educ* 68, 233–258 (2022).

10 **FAKTA** om läsning

Läscentrums faktapaket 10 fakta om läsning är en årligen återkommande lägesrapport om läskunnighet och läsning i Finland. Kartläggningen är en sammanställning av inhemska och internationella forskningsresultat om läsfärdighet, lärresultat och utredningar som ger en inblick i olika sätt att stöda läsningen och läskunnigheten i Finland. Faktapaketet får användas fritt i undervisningen och som källa av medier.

Källa bör anges som hänvisning eller länk till Läscentrums faktapaket:
10 fakta om läsning 2024, Läscentrum 2024.

Mer info:

Emmi Jäkkö | Verksamhetsledare
emmi.jakko@lukukeskus.fi

www.lukukeskus.fi

LUKUKESKUS
LÄSCENTRUM